

Рецензії

В. В. Борщевський

Методологія і практика безпеки структурно-інституційної трансформації економіки регіону

Дослідження проблем зміцнення економічної безпеки держави пов'язані з розвитком теоретичних основ безпеки, окресленням основних чинників загроз, з аналізом стану економічної безпеки в умовах участі в процесах глобальної економічної інтеграції. Вплив глобальної фінансово-економічної кризи актуалізує потребу в поглиблених дослідженнях структурно-інституціональних трансформацій національної економіки для прогнозування її динаміки, адаптивності до змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Недостатня обґрунтованість і раціональність структурних змін у національній економіці України призвели до невиправданого відставання від розвитку перехідних економік інших країн, поглиблення диспропорцій між наявною структурою виробництва та інтересами суспільства. Недосконалість інституціонального забезпечення структурної перебудови унеможливорює стратегічне програмування структурних зрушень як невід'ємного компонента структурної політики. Певною мірою

відбулась деформація інституціонального базису національної економіки, ще на етапі його формування набуло характеристик загрози для національної безпеки держави.

Загалом комплекс проблем, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки держави як цілісної, єдиної, цілеорієнтованої системи, потребує досліджень для окреслення методологічного базису економічної безпеки галузі, сектору економіки, регіонального господарського комплексу, підприємства, домашнього господарства, особи, тобто всіх невід'ємних елементів моделі складу соціально-економічної макросистеми держави. Наукові розробки стосуються переважно забезпечення економічної безпеки конкретних господарських суб'єктів, аналізу і розробки прикладних, організаційно-інституціональних аспектів забезпечення мікроекономічної безпеки. Недостатньо дослідженими залишаються проблеми забезпечення регіональної економічної безпеки, від вирішення яких залежить захист економічної безпеки суб'єктів економічної діяльності.

© В. В. Борщевський, 2014.

Монографія¹ є вдалою спробою комплексного дослідження та обґрунтування теоретико-методологічних засад, стратегічних пріоритетів і розробки методико-прикладних рекомендацій і механізмів реформування і розвитку структурно-інституціонального базису господарського комплексу регіону в системі зміцнення економічної безпеки держави і складається з п'яти логічно пов'язаних розділів, ілюстрованих необхідною кількістю схем, малюнків, графіків і таблиць.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження економічної безпеки структурно-інституціональних трансформацій» систематизовано й узагальнено теоретичні положення еволюції економічної безпеки в процесі трансформації, досліджено передумови зміцнення економічної безпеки держави та структурно-системні характеристики категорії «економічна безпека». Автор розкриває сутність економічної безпеки як системи економічних відносин між господарюючими суб'єктами та між ними і державою в процесі нейтралізації загроз, мінімізації ризиків та адаптації до невизначеного середовища, що виникають з приводу максимізації прибутку, забезпечення життєдіяльності та оптимізації структури виробництва у суспільному відтворенні.

Другий розділ «Інституціоналізація безпеки структурної трансформації регіональної економіки» присвячено дослідженню детер-

мінант зміцнення економічної безпеки держави та інституціональних загроз безпеці в процесі структурної перебудови економіки регіону. Визначено, що інституціональні конфлікти, деформація інституціонального базису, що виникають у процесі ринкової перебудови, становлять загрозу економічній безпеці. Під інституціональними конфліктами маються на увазі конфлікти, сторонами яких є або протилежності, що становлять категоріальну пару, або інститути, що перебувають у процесі свого становлення, руйнування, а також представлені у прихованому вигляді.

У третьому розділі «Методологія забезпечення безпеки регіонального розвитку в процесі структурно-інституціональної трансформації» розглянуті концептуальні засади моделювання безпеки економічного розвитку, розкрито теоретико-методологічні та прикладні аспекти оцінки якості та ефективності інституціонального базису економіки і структурних зрушень у процесі трансформації. Заслужують на увагу визначені концептуальні основи методології інституційного проектування соціально-інституціонального середовища на основі використання методів нечіткої логіки та інституціонального аналізу, що дозволило змодельовати бажаний і реальний стан соціально-інституціонального середовища. Також розвинуто поняття структурної політики як загальної стратегії мак-

¹ Гуменюк А. М. Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти / А. М. Гуменюк. – К. : НІСД, 2014. – 468 с. ISBN 978-966-554-213-1.

симізації економічного зростання через реалізацію пріоритетних державних програм і проектів для досягнення цілей і структурних перетворень.

У четвертому розділі «Стратегічні пріоритети структурно-інституціональної економічної політики регіону» окреслено стратегічні пріоритети взаємоузгодження структурних перетворень і їх інституціонального базису, економічна безпека структурних зрушень в обігу споживчих товарів і послуг, міграційній сфері, пріоритети інституціональної інфраструктури інноваційного розвитку та модернізація інституціонального базису структурної перебудови економіки регіону.

У роботі є і певні дискусійні положення, зокрема автор надає значну перевагу сфері послуг, а саме оптовій і роздрібній торгівлі в подоланні кризових явищ і зміцненні економічної безпеки регіону. Не зрозуміло, чому автор проводить аналітичні розрахунки та аналізує лише області Карпатського економічного району. На нашу думку, доцільно у четвертому розділі монографії

запропонувати стратегію безпеки розвитку досліджуваних регіонів. Також окремі підрозділи роботи дещо перевантажені цитатами і посиланнями на інших авторів. Але ці недоліки не є суттєвими і не заважають повному і всебічному розкриттю теми.

Монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, характеризується науковою новизною і практичною цінністю. Наукова обґрунтованість основних положень, висновків і пропозицій свідчить про високий теоретичний рівень проведеного дослідження та його вагоме практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в практиці державного й регіонального управління, а також для навчально-методичного забезпечення викладання низки фахових дисциплін. Впровадження рекомендацій і пропозицій, викладених автором, дозволить вдосконалити структурно-інституціональне середовище як чинник зміцнення економічної безпеки держави і регіону.

Борщевський Віктор Валентинович – доктор економічних наук, доцент, завідувач відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: borshchevsky@ukr.net).

Надійшло 11.11.2014 р.